

ANTONIO HIL

**DOBRE
SAMOUBICE**

Prevela
Gordana Mihajlović

■ Laguna ■

Naslov originala

Antonio Hill

LOS BUENOS SUICIDAS

Copyright © Antonio Hill,

Copyright © Random House Mondadori, S.A., 2012

Translation Copyright © 2014 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Jana, najmlađeg u porodici

Prolog

Porodica kao i svaka druga

Lola Martines Rueda / *Glas onih drugih*

Četvrtak, 9. septembar 2010.

„Bili su veoma lep par“, kažu komšije. „Njega nisam često srećao, ali bio je vrlo lepo vaspitan; uvek se ljubazno javljao. Ona se možda malo više držala na odstojanju... Ali dabome, nije skidala oka sa ćerke.“ „Imali su divnu devojčicu“, priča mi vlasnica jednog kafića u blizini njihovog stana, u četvrti Klot, u Barseloni, gde su pre nekoliko dana, oko deset sati, doručkovali Gaspar Rodenas, njegova žena Susana i ćerka Alba, stara četrnaest meseci. „Često su dolazili vikendom“, dodaje. I bez pitanja mi priča šta su najčešće naručivali, on običnu a ona kafu sa mlekom, i kako je malecka bila slatka. Sitnice, jeste, dakako. Beznačajni detalji i otrcane opaske koji sad, s obzirom na to kako se sve završilo, deluju uznemirujuće na nas.

Jer tog 5. septembra kasno noću, dok mu je žena spavala, taj „stidljivi ali ljubazni“ otac je ustao iz bračne postelje, ušao u sobu ćerke jedinice, prekrio joj lice jastukom i pritisnuo svom snagom. Ne možemo znati da li se Susana probudila, da li ju je možda upozorilo ono šesto čulo koje od pamtiveka budi majke iz sna. U svakom slučaju, njen muž Gaspar Rodenas, „vrlo lepo vaspitan“ po rečima suseda i kolega sa posla, nije

nameravao ni nju da ostavi u životu. Susana je umrla malo potom, pogođena samo jednim hicem u srce. A onda, kao što nepisana pravila nalažu svakom pravom muškarčini ubici, Gaspar je poslednji hitac sačuvao za sebe.

Imena Susane i njene ćerke uvećala su spisak žena što završe kao žrtve onih koji bi teoretski trebalo da ih vole, poštuju i čak, ako pomislimo na devojčicu, da ih štite. Četrdeset i četiri žene su ove, 2010. godine ubili njihovi partneri. Sad ih je već četrdeset pet, uz jeziv dodatak jedne ćerke. Možda se ovaj slučaj ne uklapa u obrazac koji smo naučili da prepoznamo: razvod u toku, prijave zbog zlostavljanja u porodici. No gle životne ironije, Gaspar Rodenas nije bio nasilan čovek.

Državne institucije najzad mogu da gordo dignu glavu i izjave da ništa nije ukazivalo na to da su Susana i Alba u opasnosti. I u pravu su... Ali to njihovu smrt čini još strašnijom, ako je to uopšte moguće. Mnoge od nas žena već su upućene u postojanje mehanizama – koliko god oni malobrojni i nedovoljni bili – za odbranu od tih nasilnih muškarčina koji umišljaju da imaju pravo da kontrolišu naš život i našu smrt. Od tih likova što urlaju na nas, potcenjuju nas i tuku. Ali ne možemo da znamo kako da se zaštitimo od netrpeljivosti koja se nakuplja u tišini, od te neme mržnje što eksplodira iznenada jedne noći i sve sruši.

Postoji fotografija na kojoj su njih troje, napravljena dve-tri nedelje ranije, na nekoj plaži na Menorki. Na njoj se vidi Alba, kako sedi na obali mora sa crvenom lopaticom u ruci. Na glavi ima belu kapicu da je zaštiti od avgustovskog sunca. Iza nje je Susana, kleči na kolenima. Srećno se smeši u objektiv. A pored nje, obgrlivši je rukom, stoji njen muž. Gledajući ga tako, opuštenog, očiju skupljenih zbog sunca, niko ne bi pomislio da će taj čovek kroz mesec dana istim tim rukama što miluju Susanu ubiti obe.

Zašto je taj tridesetsedmogodišnji muškarac sa stalnim, dobro plaćenim poslom u poznatoj kozmetičkoj kompaniji, bez većih finansijskih opterećenja nego što je uobičajeno i bez ikakve mrlje iz prošlosti, izvršio ubistva koja su, i više nego neka druga, mrska svačijoj savesti? Kad mu je palo na pamet da digne ruku na ženu i ćerku? U kom trenutku ga je obuzelo ludilo i izvitoperilo svakodnevnu stvarnost, ubedilo ga naposljetku da je smrt jedini mogući izlaz?

Odgovor njegovih članova porodice, prijatelja i kolega i dalje je isti, iako niko od njih više ne veruje u ono što uporno ponavlja: Gaspar, Susana i Alba su bili porodica kao i svaka druga.

Ektor

1

Po drugi put za kratko vreme inspektor Ektor Salgado se iznebuha okrenu, ubeđen da ga neko posmatra, ali vidi jedino nepoznata i ravnodušna lica, ljude koji kao i on korčaju Velikom ulicom što vrvu od sveta, zastajući s vremena na vreme ispred tradicionalnih tezgi na trotoaru, sa igračkama i poklonima. Dan je uoči praznika Sveta tri kralja, mada to niko ne bi rekao pošto je temperatura prijatna i na nju se ne obazire samo nekoliko prolaznika obučениh kako se pristoji, u toplu odeću; neki čak imaju na sebi rukavice i šal, kao što priliči godišnjem dobu, zadovoljni što učestvuju u imitaciji zime kojoj nedostaje glavni sastojak: hladnoća.

Kavalkada* je poodavno završena i saobraćaj preplavljuje kolovoz pod vencima blistavih svetiljki. Ljudi, automobili,

* Kavalkada Sveta tri kralja je tipična kostimirana proslava sa defileom kočija. Održava se u Španiji i nekim drugim katoličkim zemljama. Sveta tri kralja i njihovi pomoćnici iz kočija bacaju okupljenoj deci bombone i lopte. Održava se 5. januara posle podne, uoči praznika Sveta tri kralja. (Prim. prev.)

miris čurosa* i vrelog ulja, sve to začinjeno božićnim pesmama, tobože veselim, čiji tekst je na ivici nadrealnog, a zvučnici bez imalo pristojnosti bombarduju prolaznike tim melodijama. Po svoj prilici se niko nije potrudio da komponuje nove, tako da i ove godine ribe piju u istoj jebenoj reci.** Biće da je to ono usrano kod Božića, pomisli Ektor: on je uglavnom uvek isti, dok se mi menjamo i starimo. Deluje mu kao nešto bezobzirno, što se graniči sa surovošću, da je ta božićna atmosfera jedino što se bez izuzetka ponavlja iz godine u godinu i čini naše propadanje još očiglednijim. I po stoti put u poslednjih petnaest dana požele da je pobeгаа od celog tog džumbusa u neku budističku ili krajnje ateističku zemlju. Sledeće godine, ponavlja zatim sebi kao mantru. I u majčinu sa onim što mu sin bude rekao.

Toliko je zanet mislima da ne primećuje da se red pešaka, koji se pomera gotovo isto onako sporo kao i kolona automobila, zaustavio. Ektor se nađe ispred tezge na kojoj se u kesama prodaju mali plastični vojnici: Indijanci i kauboji, saveznici u kamuflažnim uniformama spremni da pucaju iz rova. Godinama ih nije video i seti se da ih je kupio Giljermu kad je bio mali. U svakom slučaju, prodavac, jedan starac sa artritičnim šakama, uspeo je da do najsitnijeg detalja oživi izvanredan ratni prizor, koji zasluđuje da se nađe u nekom filmu iz pedesetih godina. Ali ne prodaje jedino to: drugačiji vojnici, klasični, olovni, veći i u sjajnim crvenim uniformama, defiluju sa jedne strane, a četa rimskih gladijatora, iz sasvim drugog vremena, sa druge.

Starac mu daje znak, podstiče ga da dotakne robu, i Ektor je dodirne, više iz učtivosti nego što ga zaista zanima. Vojnik

* Špansko slatko testo nalik uštipcima. (Prim. prev.)

** Ribe u reci – poznata božićna pesma. (Prim. prev.)

je mekši nego što je mislio i taj dodir, gotovo kao da je taknuo ljudsko meso, izaziva kod njega odvratnost. Najednom zapazi da je muzika prestala. Prolaznici su se zaustavili. Automobili su ugasili farove a božićne svetiljke, trepćući gotovo malaksalo, predstavljaju jedino ulično osvetljenje. Ektor zatvori oči i opet ih otvori. Oko njega gomila ljudi počinje da čili, tela nestaju iz čista mira, rasplinjavaju se ne ostavljajući za sobom ni najmanji trag. Jedino prodavac i dalje stoji za tezgom. Izboran i nasmešen, ispod tezge izvuče jednu od onih snežnih kugli.

„Za vašu ženu“, kaže. A Ektor samo što mu ne odgovori da neće, da Rut mrzi te staklene kugle, da joj odmalena idu na živce, kao i pajaci. U tom trenutku pahulje koje zamučuju unutrašnjost kugle padnu na dno i on vidi sebe kako stoji ispred tezge sa plastičnim vojnicima, zarobljen unutar staklenih zidova.

– Tata. Tata...

Sranje.

Ekran televizora prekriven pepeljastom maglom. Glas njegovog sina. Bol u vratu zato što je zaspao u najgorem mogućem položaju. San je u noći Sveta tri kralja bio veoma stvaran.

– Vikao si.

Sranje. Kad te rođeni sin probudi iz ružnog sna, kucnuo je čas da daš ostavku na mesto oca, pomislio je Ektor sedajući na kauč, slomljen i zlovoljan.

– Zaspao sam ovde. A što si ti budan u ovo doba? – prešao je u protivnapad, u besmislenom pokušaju da povrati roditeljsko dostojanstvo, masirajući istovremeno levu stranu vrata.

Giljermo je ćutke slegnuo ramenima. Kao što bi uradila Rut. Kao što je bezbroj puta uradila Rut. Ektor je automatskim pokretom uzeo cigaretu i zapalio je. Pepeljara je bila prepuna opušaka.

– Ne brini, neću opet zaspati ovde. Idi u krevet. I imaj na umu da polazimo rano ujutro.

Njegov sin je klimnuo glavom. Dok ga je gledao kako hoda bosonog do svoje sobe, pomislio je kako je teško biti otac bez Rut. Giljermo još nema petnaest godina, ali ponekad, kad ga ćovek pogleda, pomislio bi da je mnogo stariji. Crte lica su mu preozbiljne za njegov uzrast i to Ektora boli više nego što Źeli da prizna. Duboko je povukao dim i ne znajući zašto pritisnuo dugme daljinskog upravljaća. Nije se sećao ni šta je pustio te večeri. Videvši prve slike, tu statićnu crno-belu fotografiju Źan-Pola Belmonda i DŹin Siberg, prepoznao je film i setio se. *Do poslednjeg daha*. Omiljeni Rutin film. Nije imao snage da nastavi da gleda.

Desetak sati ranije, Ektor je posmatrao bele zidove ordinacije psihologa, prostorije koju je dobro poznao, sa trunćicom nelagodnosti. Kao i obićno, dećko uopšte nije Źurio da otpoćne seansu, a Ektor nikako da odredi da li ti minuti ćutanja sluŹe da mladić preko puta proceni njegovo raspoloŹenje ili lik jednostavno sporo pali. U svakom slućaju, tog prepodneva, šest meseci posle prvog dolaska, inspektor Salgado nije bio raspoloŹen da ćeka. Nakašljao se, prekrstio noge i vratio ih u prvobitni poloŹaj, da bi se naposletku nagnuo napred i upitao:

– MoŹemo li da poćnemo?

– Naravno. – I dećko je digao pogled sa papira, ali nije dodao ništa više.

I dalje nije progovarao, gledajući inspektora ispitivački. Izgledao je rasejano i to je, u kombinaciji sa mladalačkom fizionomijom, navodilo na pomisao da je čudo od deteta, od onih što sa šest godina rešavaju složene jednačine, ali su u isti mah nesposobni da šutnu fudbalsku loptu a da se ne preture. Lažan utisak, Ektor je to znao. Dečko je retko pucao, uistinu; međutim, kad je pucao, pogađao je. Terapija je otpočela kao obaveza nametnuta na poslu, da bi se pretvorila u nešto uobičajeno. Ektor je dolazio isprva jednom sedmično a zatim svake dve nedelje, svojom voljom. Tako da je tog jutra najpre udahnuo duboko, kao što je naučio, pa onda odgovorio.

– Izvinite. Dan mi je loše počeo. – Zavalio se u stolici i upro pogled u jedan ugao ordinacije. – A ne verujem ni da će se bolje završiti.

– Problemi kod kuće?

– Vi nemate decu u pubertetu, je li? – Pitanje je bilo glupo, jer bi to značilo da je njegov sagovornik morao postati otac u petnaestoj da bi imao sina Giljermovih godina. Ućutao je na trenutak da razmisli i produžio umornim glasom: – Ali nije to u pitanju. Giljermo je dobar dečak. Mislim da je problem u tome što nikad nije pravio probleme.

To je bilo istina. I premda bi mnogi očevi bili zadovoljni tom prividnom poslušnošću, Ektora je brinulo ono što nije znao: bila je prava tajna šta se vrzma po glavi njegovog sina. Nikad se nije žalio, ocene su mu bile u redu, nikad odlične ali ni loše, a njegova ozbiljnost je mogla da posluži kao primer šašavijim, neodgovornijim dečacima. Međutim, Ektor je primećivao, ili bolje rečeno naslućivao, da postoji nešto tužno iza tog savršeno normalnog ponašanja. Giljermo je uvek bio miran dečak, a sad, u jeku puberteta, zatvorio se u sebe i kad nije u školi vreme provodi uglavnom između četiri

zida svoje sobe. Malo govori. Nema suviše prijatelja. Sve u svemu, pomislio je Ektor, ne razlikuje se mnogo od mene.

– A vi, inspektore, kako ste? I dalje ne spavate?

Ektor je oklevao pre nego što je priznao. Oko tog pitanja se nisu složili. Nakon nekoliko besanih meseci, psiholog mu je preporučio tablete za spavanje blagog dejstva, a on je odbijao da ih uzima. Delimično zato što nije hteo da se navikava na njih; drugim delom zato što mu je kasno noću mozak radio punom parom i nije želeo da se odrekne tih sati kad je najbolje razmišljao; a delom i zato što se, kad zaspi, nalazio na nesigurnom i ne uvek prijatnom tlu.

Dečko je zaključio šta stoji iza njegovog ćutanja.

– Uzalud se iscrpljujete, Ektore. A nehotice iscrpljujete i ljude oko sebe.

Inspektor je podigao glavu. Psiholog mu se retko obraćao tako direktno. Dečko je izdržao njegov pogled i ne trepnuvši.

– Znaete da sam u pravu. Kad ste počeli da dolazite u ordinaciju, bavili smo se nečim sasvim drugim. To je potisnuto u drugi plan nakon nestanka vaše bivše žene. – Govorio je čvrstim glasom, bez oklevanja. – Shvatam da ste u teškoj situaciji, ali opsednutost vas neće nikud odvesti.

– Mislite da sam opsednut?

– Zar niste?

Ektor je razvukao usta u gorak osmeh.

– I šta mi savetujete? Da zaboravim Rut? Da prihvatim da nikad nećemo doznati istinu?

– Nema potrebe da prihvatite. Samo da živite s tim a da se ne bunite svakog dana protiv celog sveta. Slušajte, sad vas pitam kao ono što vi jeste, policajca: koliko slučajeva neko vreme ostane nerešeno? Koliko ih se razjasni godinama kasnije?

– Ne razumete – odvratio je Ektor, i produžio tek posle nekoliko sekundi. – Ponekad... ponekad uspem sve da zaboravim, na

nekoliko sati, dok radim ili kad izađem da trčim, ali zatim se vrati. Najednom. Kao utvara. Iščekujući. Osećaj nije neprijatan: ne optužuje i ne pita, ali tu je. I neće lako da ode.

– A šta je to tu? – Pitanje je postavljeno istim onim neutralnim tonom kojim se svaki put oglašavao mladi terapeut, mada se Ektoru učinilo, ili se možda pobojavao, da je čuo poseban ton.

– Ne brinite. – Osmehnuo se. – To ne znači da ponekad vidam mrtvace. Nego samo osećaj da... – Zastao je da nađe prave reči. – Kad dugo živiš sa nekim, poneki put jednostavno znaš da je kod kuće. Odspavaš posle ručka, probudiš se i osetiš da je onaj drugi tu, nije potrebno da ga vidiš. Da li razumete? To mi se više nije događalo. Hoću da kažem, nikad mi se nije dogodilo dok smo Rut i ja živeli odvojeno. Tek posle njenog... nestanka.

Nastala je pauza. Nijedan od njih dvojice nekoliko dugih sekundi nije ništa rekao. Psiholog je nešto nažvrljao u svesci koju Ektor nije mogao da vidi. Ponekad je mislio da su te pribeležke deo pozorišnog obreda u svakoj seansi: da ti simboli služe jedino za to da sagovornik, to jest on, ima osećaj da ga slušaju. Spremao se da izloži svoju teoriju naglas kad je psiholog uzeo reč; govorio je polako, ljubazno, gotovo brižno.

– Shvatate li nešto, inspektore? Prvi put ste dozvolili mogućnost, makar i izokola, da je Rut možda mrtva.

– Mi Argentinci odlično znamo šta znači „nestala osoba“ – odvratio je Ektor. – Nemojte to zaboraviti. – Pročistio je grlo.

– Ipak, nemamo nijedan objektivni dokaz da je Rut mrtva. Ali...

– Ali vi verujete u to, zar ne?

Ektor se obazreo iza sebe, kao da se boji da će ga neko čuti. Onda je odgovorio.

– Prava istina je da mi nemamo pojma šta se dogodilo Rut. I to je najgore od svega. – Utišao je glas, govorio je više

samom sebi. – Ne možeš ni da je oplacheš pošto se osećaš kao prokleti izdajnik što je bacio peškir pre vremena. – Uzdahnuo je. – Oprostite, loše sam podneo božićne praznike. Mislio sam da ću imati vremena da otkrijem nešto novo, ali... Morao sam da se predam. Nema ničega. Nisam ništa pronašao. Prokletstvo, kao da ju je neko obrisao sa crteža ne ostavljajući traga.

– Mislio sam da vi više niste zaduženi za taj slučaj.

Ektor se nasmešio.

– U glavi mi je.

– Učinite mi nešto. – To je uvek bio uvod u kraj sastanka. – Odsad pa do narednog viđenja pokušajte da se skoncentrišete, bar neko vreme svakoga dana, na ono što imate. Dobro ili loše, ali na ono od čega se sastoji vaš život; ne na ono što nedostaje.

Bila su skoro dva sata posle ponoći, i Ektor je znao da neće ponovo zaspati. Uzeo je cigarete, mobilni, izašao iz kuće i popeo se na ravan krov. Tu bar neće probuditi Giljerma. Terapeut je u pravu kod tri stvari. Prvo, treba da počne da pije te proklete tablete za spavanje, iako mu je mrsko. Drugo, on više nije zadužen za slučaj. I treće, jeste, u dubini duše je ubeđen da je Rut umrla. Njegovom krivicom.

Noć je bila lepa. Jedna od onih koje mogu da pomire čoveka sa svetom ako on to dozvoli. Gradsko priobalje se prostiralo pred njegovim očima, i bilo je nečega u tim svetlim odblescima zgrada, u tom tamnom ali mirnom moru, što je uspevalo da odagna demone koje je Ektor nosio u sebi. Dok je stajao, okružen saksijama sa uvelim biljkama, inspektor Salgado se sasvim iskreno zapitao šta on ima.

Giljerma. Posao inspektora u katalonskoj policiji, jednako iscrpljujući i razočaravajući. Mozak koji kao da radi ispravno

i verovatno već napola pocrnela pluća. Karmen, komšinicu, kućevlasticu; njegovu majku u Barseloni, kako je ona govorila. Taj ravan krov sa kog se vidi more. Napornog terapeuta zbog kog mu u tri sata ujutro na pamet padaju idiotarije. Malo prijatelja, ali dobrih. Ogromnu zbirku filmova. Telo kadro da pretrči šest kilometara tri puta nedeljno (iako su mu pluća urnisana od prokletog duvana). Šta još ima? Ružne snove. Uspomenu na Rut. Uspomene sa Rut. Prazninu bez Rut. To što ne zna šta joj se dogodilo predstavlja izdaju svega što je njemu važno: obećanja koja je nekada dao, njegovog sina, čak i njegovog posla. Tog iznajmljenog stana u kome su oboje živeli, voleli se i svađali; stana iz kog je otišla da otpočne novi život u kome će on igrati samo sporednu ulogu. Ipak, volela ga je. Voleli su se i dalje, na drugačiji način. Veza između njih bila je prejaka da bi se zauvek raskinula. On je učio da živi sa svim tim kad je Rut nestala, isparila, ostavljajući ga samog sa osećajem krivice protiv kog se borio u svako doba dana.

Dosta, kazao je sebi. Ovo nikuda ne vodi. Kao da sam glavni junak nekog francuskog filma: četrdesetak godina, pun samosažaljenja. Prosečan. Jedan od onih što deset metara filmske trake posmatra more sa hridine, mučen egzistencijalnim pitanjima, da bi se zatim zatreskao do ušiju u neku balavicu. I razmišljajući o tome, setio se poslednjeg razgovora, ili ga je možda bolje nazvati svađom, sa koleginicom, mlađom inspektorkom Martinom Andreu, pred sam Božić. Povod za raspravu bio je sasvim nebitan, ali kao da nijedno od njih dvoje nije bilo u stanju da stavi tačku. Dok ga nije pogledala onako uvredljivo otvoreno i bez razmišljanja mu sasula u lice: „Ektore, stvarno, koliko dugo nisi nešto pojebao?“

I pre nego što je bedan odgovor opet odjeknuo u inspektorovoj glavi, zazvonio je mobilni telefon.